

Received: 25.02.2020
Accepted: 17.06.2020
Published: 30.09.2020

Roczniki Administracji i Prawa
Annals of The Administration and Law
2020, XX, z. 3: s. 167-180
ISSN: 1644-9126
DOI: 10.5604/01.3001.0014.4241
<https://rocznikiadministracjiiprawa.publisherspanel.com>

Gabriel Radecki*
Nr ORCID: 0000-0003-1311-5635

STOSOWANIE PRZEPISÓW O ADMINISTRACYJNYCH KARACH PIENIĘŻNYCH DO OPŁAT PODWYŻSZONEJ I DODATKOWEJ UREGULOWANYCH PRAWEM GEOLOGICZNYM I GÓRNICZYM

APPLICATION OF REGULATION ON ADMINISTRATIVE FINANCIAL PENALTIES TO INCREASED FEE AND ADDITIONAL FEE GOVERNED BY THE GEOLOGICAL AND MINING LAW

Streszczenie: Dział IVa ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego dotyczy administracyjnych kar pieniężnych, wprowadzając generalne zasady w tym przedmiocie. Autor rozważa możliwość i zakres stosowania tych zasad odnośnie do tych opłat uregulowanych ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze, które są sankcjami administracyjnymi do opłat podwyższonej i dodatkowej. Opłata podwyższona jest wymierzana za działalność prowadzoną bez wymaganej koncesji, natomiast opłata dodatkowa za działalność wykonywaną z rażącym naruszeniem określonych w niej warunków. Autor doszedł do wniosku, że wpływ przepisów działu IVa na prawny status tych opłat jest nieznaczący i niesatysfakcjonujący.

Słowa kluczowe: administracyjna kara pieniężna, opłata podwyższona, opłata dodatkowa, sankcja administracyjna, odpowiedzialność administracyjna

Summary: Section IVa of the act of 14 June 1960 – Code of Administrative Procedure refers to administrative financial penalties, introducing some general rules in that subject. Author considers possibility and scope of application of the rules to that fees governed by the act

* dr; Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Prawa i Administracji, Instytut Nauk Prawnych. Źródła finansowania publikacji: środki własne autora; e-mail: gabriel.radecki@us.edu.pl

of 9 June 2011 – Geological and Mining Law, which are administrative sanctions, namely to increased fee and additional fee. The increased fee is applicable to activity carried out without the required concession, whereas the increased fee is charged for activity performed in flagrant violation of the conditions determined in the concession. The author came to the conclusion that an impact of the provisions of section IVa on the legal status of the fees was minimal and unsatisfactory.

Keywords: administrative financial penalty, increased fee, additional fee, administrative sanction, administrative liability

I

Z dniem 1 czerwca 2017 r. dodano do ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego¹ rozdział IVa „Administracyjne kary pieniężne”², obejmujący przepisy od art. 189a do art. 189k, normujące kolejno: zakres ich zastosowania, definicję administracyjnej kary pieniężnej, zasadę stosowania ustawy względniejszej, dyrektywy wymiaru kar, wyłącznie karalności w przypadku siły wyższej, odstąpienie od nałożenia kary, przedawnienie oraz rozwiązania ulgowe. Wskazane przepisy mają usunąć podnoszone od dawna w literaturze i w orzecznictwie braki systemowe³ dotyczące rozpatrywanych kar, będących, według określenia użytego w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 lipca 2014 r., sygn. akt SK 6/12⁴, sankcjami administracyjnymi za naruszenie prawa administracyjnego.

Przywołany wyrok uznany został za przełom w postrzeganiu odpowiedzialności z tytułu tych kar⁵, a zarazem podsumowanie dotychczasowego dorobku doktryny i judykatury, który doprowadził do określenia systemowych zasad nakładania i wymierzenia kar w rozdziale IVa k.p.a.⁶ Trybunał Konstytucyjny ustanowił w nim minimalny standard polegający na możliwości uwolnienia się od odpowiedzialności w przypadku, gdy naruszenie obowiązku było następstwem okoliczności, za które dany podmiot nie ponosi odpowiedzialności (działanie siły wyższej, stan wyższej konieczności, działanie osób trzecich, za które on nie odpowiada). Opowiedział się przeciwko odpowiedzialności czysto obiektywnej, całkowicie oderwanej od winy sprawcy.

¹ Dz.U. z 2016 r., poz. 23, ze zm., obecnie Dz.U. z 2020 r., poz. 256, ze zm., dalej: k.p.a.

² Nowelizację przeprowadzono ustawą z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r., poz. 935) – zob. np. W. Piątek, *Kodeks postępowania administracyjnego w świetle ustawy nowelizującej z dnia 7 kwietnia 2017 r. – ogólna charakterystyka zmian*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2017, nr 5, s. 22 i nast.

³ Por. Ł. Sadkowski, *Zmiany w Kodeksie postępowania administracyjnego*, Warszawa 2017, s. 119.

⁴ Dz.U. poz. 926, OTK-A 2014, nr 7, poz. 68.

⁵ W. Radecki, *Odpowiedzialność za przestępstwa, wykroczenia i delikty administracyjne w prawie polskim, czeskim i słowackim*, „Prokuratura i Prawo” 2017, nr 10, s. 34-35.

⁶ W. Sawczyn [w:] R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), *System prawa administracyjnego. Prawo procesowe administracyjne*, tom 9, Warszawa 2017, s.411-412. Ze względu na ograniczone ramy opracowania przywołano w nim głównie literaturę uwzględniającą unormowania działu IVa k.p.a.

Przepisy działu VIa k.p.a. niewątpliwie subiektywizują odpowiedzialność administracyjną⁷, łagodząc jej rygoryzm i wyłączając automatyzm poprzez wzbogacenie jej przesłanek o element zawinienia⁸. Mają one bowiem charakter materialnoprawny, mimo że są zamieszczone w ustawie procesowej, gdyż określają istotę kar i reguły ich wymierzania, podobnie jak przepisy części ogólnej Kodeksu karnego⁹ odnośnie do kar kryminalnych¹⁰. Wzorują się zresztą wyraźnie na modelu odpowiedzialności karnej, przejmując np. zasadę stosowania ustawy względniejszej¹¹. Nadały przez to normatywny kształt koncepcji zakładającej stosowanie w rozpatrywanej materii standardów ochrony praw jednostki wypracowanych na gruncie prawa karnego¹². Tego rodzaju funkcja ochronna musi być niewątpliwie uwzględniana podczas wykładni rozpatrywanych unormowań, która powinna zmierzać do realizacji tak postawionego celu¹³.

II

Przepisy działu IVa k.p.a. ujednolicają i uporządkowują system administracyjnych kar pieniężnych jedynie w sposób cząstkowy, nie całościowy¹⁴. Odgrywają one mianowicie rolę wyłącznie subsydiarną¹⁵ czy też uzupełniającą¹⁶. Wynika to z art. 189a § 2 k.p.a, zgodnie z którym nie stosuje się ich w przypadku uregulowania w przepi-

⁷ P. Iżycki, *Wpływ nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego na instytucję materialnych kar administracyjnych*, „Administracja. Teoria – Dydaktyka – Praktyka” 2017, nr 3, s. 169.

⁸ Ł. Sadkowski, *Zmiany...*, s. 125-126.

⁹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Dz.U. z 2019 r., poz. 1950, ze zm.

¹⁰ T. Bąkowski, *Zasady nakładania kary administracyjnej i udzielania ulg w jej wykonaniu według projektu nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2017, tom XXXVII, s. 381; W. Sawczyn [w:] R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), *System...*, s. 414. Zob. też np. E. Bojanowski, *Kara administracyjna. Kilka refleksji*, [w:] I. Niżnik-Dobosz, W. Jakimowicz, M. Krawczyk (red.), *Fenomen prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa Profesora Jana Zimmermanna*, Warszawa 2019, s. 70.

¹¹ W. Radecki, *Odpowiedzialność...*, s. 40. Zob. też R. Hauser, A. Skoczylas, *Kwestia stosowania ustawy względniejszej dla sprawy deliktu administracyjnego na gruncie unormowań Kodeksu postępowania administracyjnego* [w:] W. Chrościelewski, Z. Kmiecik (red.), *Idea kodyfikacji w nauce prawa administracyjnego procesowego. Księga pamiątkowa Profesora Janusza Borkowskiego*, Warszawa 2018, s. 85. Na temat wspomnianych nawiązań do rozwiązań prawnokarnych por. S. Dudziak, *Zasady wymiaru administracyjnych kar pieniężnych po nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego*, „Samorząd Terytorialny” 2018, nr 6, s. 25-31.

¹² R. Hauser, A. Skoczylas, *Kwestia...*, s. 87-88 oraz K. Ziemiński, *Próba oceny trafności objęcia Kodeksem postępowania administracyjnego możliwości stosowania sankcji karnych przez administrację*, [w:] W. Chrościelewski, Z. Kmiecik (red.), *Idea kodyfikacji w nauce...*, s. 395.

¹³ W. Piątek, *Kodeks...*, s. 31.

¹⁴ W. Sawczyn [w:] R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), *System...*, s. 412-413.

¹⁵ D. Gregorczyk, *Administracyjne kary pieniężne w nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego*, [w:] A. Gronkiewicz, A. Ziółkowska (red.), *Nowe instytucje procesowe w postępowaniu administracyjnym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego z dnia 7 kwietnia 2017 roku*, Katowice 2017, s. 379; R. Kędziora, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 1026.

¹⁶ R. Stankiewicz, *Regulacja administracyjnych kar pieniężnych w Kodeksie postępowania administracyjnego po nowelizacji*, „Radca Prawny. Zeszyty Naukowe” 2017, nr 2, s. 11; R. Hauser, M. Wierzbowski (red.), *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 1175, 1303; A. Cebera, J.G. Filus [w:] H. Knyśiak-Siuduka (red.), *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 1177.

sach odrębnych któregokolwiek z wymienionych w nim aspektów administracyjnych kar pieniężnych, czyli: przesłanek ich wymierzenia, odstąpienia od ich wymierzenia, terminów przedawnienia ich nałożenia i egzekucji, odsetek od zaległej kary i udzielania ulg. Podzielić wypada pogląd, że te przepisy odrębne stanowią w istocie przepisy szczególne, wyłączające zastosowanie przepisów ogólnych zawartych w dziale IVa k.p.a.¹⁷ Uregulowanie w przepisach odrębnych danej kwestii, nawet na zasadzie lakonicznej wzmianki, wyklucza sięgnięcie do przepisów tego działu, rzecz jasna – tylko tych, które również tej kwestii dotyczą, choćby w celu uzupełnienia czy modyfikacji unormowań szczególnych¹⁸. Stanowisko odmienne, dopuszczające dopełniające stosowanie działu IVa k.p.a., łącznie z przepisami odrębnymi¹⁹, może budzić wątpliwości. W przytoczonym art. 189a § 2 k.p.a. nie przewidziano przecież stosowania przepisów tego działu w zakresie nieuregulowanym odrębnie, lecz posłużono się kategorięczną formułą, w myśl której przepisów tych się wówczas nie stosuje.

Zgodzić się natomiast należy z zapatrywaniem, że przepisami odrębnymi w rozumieniu art. 189a § 2 k.p.a. są również przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa²⁰ „Zobowiązania podatkowe”, stosowane odpowiednio na zasadzie odesłania zawartego w ustawach, które same się do tych przepisów odrębnych zaliczają²¹, co skądinąd oznacza, że administracyjne kary pieniężne są traktowane tak jak należności publicznoprawne (podatkowe)²². Z tego względu za co najmniej dyskusyjną musi być uznana wykładnia przyjmująca, że art. 189g § 1 k.p.a., odnoszący się do przedawnienia, może wypełnić lukę spowodowaną tym, iż art. 56 ust. 7a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne²³ odsyła do stosowania przepisów działu III o.p., regulujących m.in. to zagadnienie, lecz z wyłączeniem art. 68 § 1-3, będącego odpowiednikiem przywołanego art. 189g § 1²⁴. Wbrew zasadzie kolizyjnej wyrażonej w art.

¹⁷ L. Staniszevska, *Dostosowanie administracyjnych kar pieniężnych do wymogów demokratycznego państwa prawnego* [w:] A. Gronkiewicz, A. Ziółkowska (red.), *Nowe instytucje procesowe w postępowaniu administracyjnym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego z dnia 7 kwietnia 2017 roku*, Katowice 2017, s. 363.

¹⁸ W. Radecki, *Odpowiedzialność...*, s. 39, A. Wróbel [w:] M. Jaśkowska, M. Wilbrant-Gotowicz, A. Wróbel, *Komentarz aktualizowany do Kodeksu postępowania administracyjnego*, LEX [dostęp: 30.12.2019], uwaga 7 do art. 189a; A. Lipiński, *Prawne podstawy geologii i górnictwa*, Warszawa 2019, s. 256.

¹⁹ Tak P. Ruczkowski, *Wypieranie prawa karnego przez prawo administracyjne a standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego* [w:] Z. Duniewska, A. Rabięga-Przyłęcka, M. Stahl (red.), *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, Warszawa – Łódź 2019, s. 106-107.

²⁰ Dz.U. z 2019 r., poz. 900, ze zm., dalej: o.p.

²¹ A. Cebera, J. G. Firlus, *Kodeks...*, s. 1183-1184.

²² K. Leśkiewicz, *Administracyjne kary pieniężne związane z wprowadzaniem do obrotu nielegalnie pozyskanego drewna i produktów z drewna*, „Studia Iuridica Agraria” 2017, s. 113.

²³ Dz.U. z 2020 r., poz. 833, ze zm.

²⁴ Tak P. Zdyb, *Wymierzanie administracyjnych kar pieniężnych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki w świetle nowelizacji kodeksu postępowania administracyjnego z dnia 7 kwietnia 2017 r.*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2017, nr 6, s. 63; M. Szpyrka, *Kilka uwag o przedawnieniu kar pieniężnych w prawie energetycznym*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2019, nr 1, s. 53. W przywołanych przepisach mowa o terminach, w których można ustalić zobowiązanie podatkowe (art. 68 § 1 o.p.) oraz nałożyć karę administracyjną (art. 189g § 1 k.p.a.).

189a § 2 k.p.a. prowadzi ona wszak do współstosowania w kwestii przedawnienia przepisów działu IVa k.p.a. i przepisów odrębnych zawartych w Ordynacji podatkowej²⁵.

III

Możliwość i zakres zastosowania przepisów działu IVa k.p.a. można rozważyć wyłącznie w kontekście przepisów odrębnych, które przewidują sankcje finansowe. W niniejszym opracowaniu kontekst ten stanowią przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. –Prawo geologiczne i górnicze²⁶. Ustawa ta, poza działem X „Kary pieniężne”, normującym niewątpliwie administracyjne kary pieniężne w rozumieniu działu IVa k.p.a., reguluje, w ramach działu VII „Opłaty”, inne sankcje finansowe, których charakter prawny nie wydaje się z tego punktu widzenia oczywisty, a mianowicie opłaty podwyższoną i dodatkową²⁷. Opłaty te są sankcjami za naruszenie obowiązków reglamentacyjnych określonych ustawą, przede wszystkim związanych z wykonywaniem działalności na podstawie koncesji²⁸. W szczególności zgodnie z art. 140 ust. 1 p.g.g. opłacie podwyższonej podlega działalność wykonywana bez wymaganej koncesji, z kolei stosownie do art. 139 ust. 1 p.g.g. opłatę dodatkową ponosi się za działalność wykonywaną z rażącym naruszeniem określonych w niej warunków²⁹. Obie opłaty różnią się zatem od pozostałych opłat, o których mowa

²⁵ Gwoli ścisłości odnotowania wymaga, że w art. 189g § 2 k.p.a. wprowadzono dodatkową regułę kolizyjną dotyczącą stosowania tylko art. 189g § 1 k.p.a., zastrzegającą, że stosowanie to jest wyłączone, jeżeli przepisy odrębne przewidują termin, po upływie którego nie można wszcząć postępowania w sprawie nałożenia administracyjnej kary pieniężnej lub stwierdzenia naruszenia prawa, w następstwie którego kara ta może być nałożona. Relacja tego przepisu z art. 189a § 2 k.p.a., w szczególności z jego punktem 3, w którym mowa o przedawnieniu, z pewnością wymaga dalszych badań.

²⁶ Dz.U. z 2019 r., poz. 868, ze zm., dalej: p.g.g.

²⁷ Zob. np. M. Strączek, *Kary administracyjne – analiza prawnoporównawcza stanu prawnego sprzed i po nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego z 2017 roku* [w:] A. Gronkiewicz, A. Ziółkowska (red.), *Nowe instytucje procesowe w postępowaniu administracyjnym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego z dnia 7 kwietnia 2017 roku*, Katowice 2017, s. 348-349 – autor, wskazując administracyjne kary pieniężne przewidziane powołaną ustawą, nawiązał głównie do działu X p.g.g., całkowicie pominął natomiast wspomniane opłaty.

²⁸ Tak G. Radecki [w:] G. Dobrowolski, A. Lipiński, R. Mikosz, G. Radecki, *Gospodarowanie geologicznymi zasobami środowiska w świetle zasady zrównoważonego rozwoju. Zagadnienia prawne*, Katowice 2018, s. 406 i nast. Wskazane wymogi reglamentacyjne nie ograniczają się do uzyskania koncesji, gdyż roboty geologiczne wykonuje się także na podstawie projektu tych robót podlegającego zatwierdzeniu decyzją organu administracji geologicznej (art. 80 p.g.g.) lub zgłoszeniu staroście (art. 85a p.g.g.). Szczegółów w tym zakresie niepodobna w tym miejscu rozwinąć. Por. szerzej na ten temat – G. Dobrowolski i G. Radecki [w:] *Zrównoważony rozwój jako czynnik determinujący prawne podstawy zarządzania geologicznymi zasobami środowiska*, Katowice 2016, s. 157-219.

²⁹ W obu przypadkach sankcjonowane jest także wykonywanie działalności odpowiednio bez zatwierdzonego, albo podlegającemu zgłoszeniu projektu robót geologicznych oraz z rażącym naruszeniem takiego projektu (zob. przypis poprzedni). Ponadto odnotować wypada, że w art. 4 p.g.g. przewidziano opłatę podwyższoną o nieco innym przedmiocie, którą również trzeba pozostawić na uboczu – por. G. Radecki, *Opłata podwyższona za naruszenie warunków wydobywania piasków i żwirów na własne potrzeby* [w:] K. Karpus, B. Rakoczy, M. Szalewska (red.), *Prawne aspekty gospodarowania zasobami środowiska. Korzystanie z zasobów środowiska*, Toruń 2014, s. 291 i nast.

w dziale VII p.g.g., będących daninami publicznymi, obciążającymi działalność legalną, prowadzoną na podstawie i w granicach koncesji³⁰. Niemniej w ich przypadku sięgnięcie do przepisów działu IV k.p.a. wymaga wcześniejszego rozważenia, czy spełniają one kryteria pozwalające uznać je za administracyjne kary pieniężne. Dopiero pozytywny wynik tych ustaleń pozwoli zbadać zakres, w jakim te przepisy mogą znaleźć zastosowanie. W świetle przedstawionej reguły kolizyjnej wynikającej z art. 189a § 2 k.p.a. zależy to od treści przepisów „odrębnych” odnoszących się do tych opłat sankcyjnych, które muszą być poddane szczegółowej wykładni³¹. Przepisy te znajdują się w dziale VII p.g.g., który jednak w art. 142 ust. 1 odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów Ordynacji podatkowej dotyczących zobowiązań podatkowych, czyli jej działu III, lecz już nie jej działu IV „Postępowanie podatkowe”. W konsekwencji do opłat stosuje się przepisy zamieszczone w trzech aktach prawnych w następującej kolejności: dział VII p.g.g., dział III o.p. oraz na zasadzie *lex generalis* – Kodeks postępowania administracyjnego³², w tym jego dział IVa.

IV

Status prawny rozpatrywanych opłat sankcyjnych nie jest w doktrynie postrzegany jednoznacznie. Określa się je jako instrumenty finansowe będące prawną formą odpowiedzialności administracyjnej, lecz odrębną od administracyjnych kar pieniężnych, unormowanych przecież w dziale X p.g.g.³³ Wprawdzie podkreśla się też podobieństwo wszystkich tych sankcji, ale jednocześnie wyłączenie opłatę dodatkową wprost nazywa się taką karą³⁴. Co więcej, opłaty podwyższonej przewidzianej w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. –Prawo ochrony środowiska³⁵, również stanowiącej sankcję za wykonywanie działalności bez wymaganego pozwolenia, nie zalicza się do administracyjnych kar pieniężnych w rozumieniu działu IVa k.p.a., chociaż z tego powodu, że jest ona ponoszona na zasadach samoobliczenia, a więc ustalana przez zobowiązanego, nie zaś w decyzji administracyjnej³⁶. Nie ulega jednak wątpliwości, że opłata podwyższona, o której mowa w art. 140 p.g.g., nie opiera się na tej zasadzie³⁷, ponieważ zobowiązanie do jej uiszczenia, tak samo jak w przypadku opłaty dodatkowej, wynika z decyzji kon-

³⁰ Szerzej na temat opłat – G. Radecki [w:] *Zrównoważony...*, s. 293 i nast.

³¹ B. Adamiak [w:] B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 1009.

³² G. Radecki, *Postępowania administracyjne w przedmiocie opłat i kar związanych z korzystaniem ze środowiska (zagadnienia wybrane)*, [w:] G. Krawiec (red.), *Aktualne problemy postępowania w administracji publicznej*, Sosnowiec 2013, s. 78-79.

³³ R. Mikosz [w:] *Gospodarowanie...*, s. 401.

³⁴ K. Karpus [w:] B. Rakoczy (red.), *Prawo geologiczne i górnicze. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 727-728 – autorka opłatę podwyższoną nazywa jedynie sankcją finansową (s. 733).

³⁵ Dz.U. z 2019 r., poz. 1396, ze zm.

³⁶ A. Cebera, J.G. Firlus, *Kodeks...*, s. 1205.

³⁷ K. Karpus [w:] B. Rakoczy (red.), *Prawo...*, s. 739.

stytucyjnej³⁸. Naruszenia prawa sankcjonowane przez obie te opłaty we wcześniejszym stanie prawnym podlegały zresztą jednej sankcji nazwanej wprost karą pieniężną, co pozwala przyjąć, że zmiany, jakie nastąpiły w tej materii, mają wymiar głównie terminologiczny i nie wywarły wpływu na kwalifikację prawną sankcji³⁹. Z tego ostatniego punktu widzenia znaczenie ma zaś nie nazwa, lecz istota sankcji, którą odzwierciedla definicja administracyjnej kary pieniężnej, wprowadzona w art. 189b k.p.a. właśnie ze względu na różnorodną nomenklaturę występującą w ustawodawstwie⁴⁰. Zarówno opłata dodatkowa, jak i opłata podwyższona niewątpliwie tę definicję spełniają⁴¹, skoro są określone w ustawie sankcją o charakterze pieniężnym za naruszenie prawa polegające na niedopełnieniu obowiązku albo naruszeniu zakazu, nakładaną przez organ administracji publicznej w drodze decyzji. W doktrynie jako przykład niedopełnienia obowiązku wskazuje się wykonywanie działalności bez wymaganego zezwolenia, a w przypadku naruszenia zakazu – przekroczenie warunków prowadzenia działalności⁴², co stanowi delikty administracyjne sankcjonowane przez opłaty podwyższoną i dodatkową. Oznacza to, że dział IVa k.p.a. może znaleźć do tych opłat zastosowanie. Dalszą kwestią, którą rozstrzygnąć trzeba z zastosowaniem przywołanej wyżej reguły kolizyjnej, pozostaje zakres tego zastosowania.

V

Reguła ta wyklucza skorzystanie w stosunku do podmiotów zobowiązanych z tytułu obu opłat z przewidzianej w art. 189c k.p.a. zasady stosowania ustawy względniejszej. Stosownie do art. 139 ust. 4 oraz art. 140 ust. 5 p.g.g. opłaty te ustala się bowiem stosując stawki obowiązujące w dniu wszczęcia postępowania, co w szczególności nie pozwala na sięgnięcie po niższe stawki, jakie obowiązywały w chwili popełnienia deliktu administracyjnego⁴³. Oczywiście, odpowiedź na pytanie, która z ustaw obowiązujących w czasie od naruszenia prawa do ukarania jest względniejsza, wymaga oceny kompleksowej⁴⁴ i nie może ograniczać się do porównania samej wysokości kary⁴⁵, lecz musi uwzględniać

³⁸ H. Schwarz, *Prawo geologiczne i górnicze. Komentarz*, tom II, Wrocław 2016, s. 306 i 313. Decyzję w sprawie opłaty dodatkowej wydaje organ koncesyjny lub organ administracji geologicznej (art. 139 ust. 2 p.g.g.), natomiast decyzję ustalającą opłatę podwyższoną – minister właściwy do spraw środowiska lub organ nadzoru górniczego (art. 140 ust. 2 p.g.g.).

³⁹ R. Mikosz, G. Radecki, *Leksykon opłat i kar pieniężnych związanych z korzystaniem ze środowiska*, Wrocław 2010, s. 110-111; G. Radecki [w:] *Gospodarowanie...*, s. 407. Zob. też art. 128 nieobowiązującej już ustawy z 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze w pierwotnym brzmieniu (Dz.U. nr 62, poz. 627, ze zm.).

⁴⁰ Zob. np. S. Dudziak, *Zasady...*, s. 25, R. Stankiewicz, *Regulacja...*, s. 13 oraz M. Strączek, *Kary...*, s. 348-349.

⁴¹ A. Lipiński, *Prawne...*, s. 216 i 257.

⁴² B. Adamiak [w:] B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks...*, s. 1025.

⁴³ W myśl art. 136 p.g.g. stawki opłat podlegają corocznej waloryzacji (*verba legis* – zmianie).

⁴⁴ A. Wróbel [w:] *Komentarz...*, uwaga 9 do art. 189c.

⁴⁵ R. Stankiewicz, *Regulacja...*, s. 19.

wszystkie okoliczności wpływające na położenie ukaranego⁴⁶. Konstrukcja omawianych opłat jest jednak prosta, gdyż ich wysokość zależy tylko od skali działalności prowadzonej z naruszeniem prawa, podlegające jednej stawce, najczęściej będącej wielokrotnością opłat za działalność legalną (art. 139 ust. 3 i art. 140 ust. 3 i 4 p.g.g.).

VI

Taki mechanizm wyłącza również stosowanie art. 189d k.p.a., określającego dyrektywy wymiaru administracyjnych kar pieniężnych⁴⁷. Dyrektywy te można wziąć pod uwagę przecież jedynie odnośnie do kar wymierzanych w ramach uznania administracyjnego, gdy granice wymiaru są zakreślone widełkowo⁴⁸, nie zaś w przypadku kar bezwzględnie oznaczonych⁴⁹ w sztywnych⁵⁰ czy stałych⁵¹ kwotach. W konsekwencji rozpatrywane opłaty reprezentują klasyczny model odpowiedzialności administracyjnej nazywany w literaturze systemem taryfowym w odróżnieniu od systemu swobodnego wymiaru kary, charakterystycznego dla prawa karnego⁵². Może to podlegać rozbieżnym ocenom z punktu widzenia standardów konstytucyjnych. Z jednej strony „płaskie” stawki i „mechaniczność” opłaty podwyższonej budzą wątpliwości w tym zakresie⁵³, z drugiej natomiast podnosi się, że próby „urzeczywistniania realnego wymiaru” kary administracyjnej mogą prowadzić do zacierania różnic pomiędzy władzą wykonawczą i sądowną⁵⁴. Niemniej bezspornie wysokość omawianych opłat powinna być uzależniona nie tylko od rozmiarów działalności naruszającej prawo, ale i od innych okoliczności, w tym tych wymienionych w art. 189d k.p.a., np. łączących się z postawą sprawcy.

VII

Postulatowi temu do pewnego stopnia czyni zadość możliwość zastosowania art. 189e k.p.a., wyłączającego karalność, jeżeli do naruszenia tego doszło wskutek działa-

⁴⁶ Zob. P. Przybysz, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 613-614; A. Cebera, J.G. Firlus [w:] *Kodeks...*, s. 1228.

⁴⁷ A. Lipiński, *Prawne...*, s. 254 i 258.

⁴⁸ Tak np. Ł. Buczek, *Dyrektywy rozstrzygania zbiegu ocen odpowiedzialności represyjnej w Kodeksie postępowania administracyjnego. Instruktywny zarys problematyki*, „Administracja. Teoria – Dydaktyka – Praktyka 2017, nr 3, s. 92. Por. też np. W. Sawczyn [w:] *System...*, s. 415 i D. Gregorczyk, *Administracyjne...*, s. 381-383.

⁴⁹ A. Cebera, J. G. Firlus, *Kodeks...*, s. 1232.

⁵⁰ Tak np. L. Staniszewska, *Dostosowanie...*, s. 370.

⁵¹ P. Łyżcki, *Wpływ...*, s. 162.

⁵² Zob. W. Radecki, *Odpowiedzialność...*, s. 33-34.

⁵³ H. Schwarz, *Prawo...*, s. 313.

⁵⁴ A. Kraczkowski, M. Wierzbowski, *Kilka uwag o administracyjnych karach pieniężnych w ujęciu klasyfikacji postępowań administracyjnych Profesora Janusza Borkowskiego* [w:] *Idea kodyfikacji w nauce prawa administracyjnego procesowego. Księga pamiątkowa Profesora Janusza Borkowskiego*, red. W. Chróścielewski, Z. Kmiecik, Warszawa 2018, s. 349.

nia siły wyższej. W przepisie tym mowa zatem tylko o jednej z wymienionych w powołanym wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 lipca 2014 r., sygn. akt SK 6/12 okoliczności, za które podmiot podlegający karze nie ponosi odpowiedzialności. Pominęto w nim zwłaszcza stan wyższej konieczności⁵⁵. Znaczenie tej regulacji zmniejsza również fakt, że jeszcze przed wejściem jej w życie w drodze prokonstytucyjnej wykładni wprowadzano wnioski zbieżne z konsekwencjami, jakie z niej wynikają⁵⁶.

VIII

Bezwzględnie oznaczony charakter opłat podwyższonej i dodatkowej nie stoi na przeszkodzie odstąpieniu od ich nałożenia na podstawie art. 189f k.p.a.⁵⁷

Wątpliwe wydaje się jednak, by w przypadku opłaty dodatkowej wystąpiła pierwsza sytuacja, która to odstąpienie uzasadnia, związana ze znikomą wagą naruszenia prawa. Opłata ta nakładana jest przecież wyłącznie w razie rażącego, a więc kwalifikowanego naruszenia. Naruszenie sankcjonowane opłatą podwyższoną podlega wszelako stopniowaniu, w szczególności według skali działalności wykonywanej np. bez wymaganej koncesji⁵⁸.

Druga sytuacja, łącząca się z wcześniejszym prawomocnym nałożeniem administracyjnej kary pieniężnej lub prawomocnym skazaniem za przestępstwo albo wykroczenie, uzależniona została od złożonych przesłanek, które poważnie zmniejszają możliwości odstąpienia od nałożenia opłaty dodatkowej lub podwyższonej.

Przed wszystkim musi zachodzić tożsamość przedmiotowa i podmiotowa, polegająca na tym, by różnym sankcjom podlegało to samo działanie tego samego podmiotu⁵⁹. Administracyjne kary pieniężne przewidziane w powołanym dziale X p.g.g. dotyczą innych naruszeń prawa niż omawiane opłaty⁶⁰. Wykonywanie działalności m.in. bez koncesji lub z naruszeniem (nie tylko rażącym) jej warunków, stanowi natomiast wykroczenie (art. 177 p.g.g.) lub – jeżeli sprawca wyrządził znaczną szkodę w mieniu lub poważną szkodę w środowisku albo spowodził bez-

⁵⁵ K. Czichy, *O niestosowaniu gwarancji karnych do administracyjnych kar pieniężnych*, Prokuratura i Prawo 2017, nr 12, s. 101 i W. Radecki, *Odpowiedzialność...*, s. 39.

⁵⁶ Zob. K. Karpius [w:] *Prawo...*, s. 734. Autorka, odnosząc się do opłaty podwyższonej, nawiązała do tezy uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 12 grudnia 2011 r., sygn. akt II OPS 2/11 (ONSAiWSA 2012, nr 2, poz. 22), że podmiot korzystający ze środowiska nie może ponosić konsekwencji opieszalego prowadzenia postępowania z jego wniosku o udzielenie pozwolenia.

⁵⁷ Zob. W. Sawczyn [w:] *System...*, s. 416, A. Cebera, J. G. Firlus, *Kodeks...*, s. 1266.

⁵⁸ Innym przykładem w tym zakresie jest z pewnością naruszenie krótkotrwałe – I. Wereśniak-Masri [w:] *Prawo o odpadach. Wybrane problemy*, red. B. Rakoczy, Warszawa 2019, s. 231.

⁵⁹ Tak np. M. Wincenciak, *Aksjologia sankcji administracyjnej a przedawnienie jej wymierzania lub wykonania* [w:] *Aksjologia prawa administracyjnego*, tom I, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017, s. 1184 oraz M. Szwarz, *Łączne zastosowanie sankcji administracyjnych i karnych w świetle zasady ne bis in idem (uwagi na tle orzecznictwa ETPC)*, Państwo i Prawo 2017, nr 12, s. 43.

⁶⁰ Kary, które mogą być nałożone na przedsiębiorcę, czyli zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 9 p.g.g. podmiot posiadający koncesję, dotyczą naruszenia reguł ruchu zakładu górniczego – zob. G. Radecki [w:] *Gospodarowanie...*, s. 417 i nast.

pośrednie niebezpieczeństwo takiej szkody – przestępstwo (art. 176 p.g.g.). W przeciwieństwie do kar kryminalnych kara administracyjna może być jednak nałożona na każdy podmiot mogący być stroną postępowania administracyjnego⁶¹. Do podmiotów tych należy osoba prawna, podczas gdy odpowiedzialności karnej podlegać mogą jedynie osoby fizyczne, w tym te pełniące funkcje organów osób prawnych lub działające w ich imieniu, co wyklucza tożsamość podmiotową⁶².

Wreszcie uprzednia kara musi spełniać cele, dla których miałyby być nałożona administracyjna kara pieniężna (opłata sankcyjna). To rozwiązanie spotkało się z zasadną krytyką, gdyż zobowiązuje organy administracyjne do wnikliwych dociekań dotyczących funkcji kar kryminalnych, obejmujących np. uzasadnienia wyroku skazującego, i porównania ich z funkcjami kary administracyjnej, od której nałożenia mają odstąpić⁶³. Nawet jednak ustalenie tych ostatnich nie jest bynajmniej zadaniem łatwym⁶⁴. Niewątpliwie oba rodzaje realizują cele w zakresie zarówno represji, jak i prewencji⁶⁵. Cele te łączą również opłaty podwyższona i dodatkowa⁶⁶. Połączenie sankcji karnej i administracyjnej wobec jednego podmiotu może być uznane za dopuszczalne, jeżeli sankcje te stanowią razem komplementarną i jednocześnie proporcjonalną reakcję na naruszenie prawa⁶⁷. Wydaje się, że wchodzi to w rachubę przede wszystkim wtedy, gdy za przestępstwo czy wykroczenie wymierzono karę inną niż grzywna, tj. odpowiednio karę pozbawienia lub ograniczenia wolności albo karę aresztu. Kumulacja grzywny i opłaty sankcyjnej, łączących się z dolegliwością tego samego, finansowego rodzaju, może, zwłaszcza jeżeli w obu wypadkach chodzi o wysokie kwoty, doprowadzić do nadmiernego obciążenia tego podmiotu.

Co najmniej dyskusyjne jest odstąpienie od nałożenia rozpatrywanych opłat sankcyjnych na podstawie art. 189f § 2 i 3 k.p.a. Przepisy te zakładają bowiem usunięcie naruszenia prawa, co trudno rozumieć jako zaprzestanie naruszenia prawa o charakterze ciągłym lub powtarzającym się⁶⁸. Obie opłaty dotyczą zaś nadto deliktów administracyjnych formalnych, niezależnych od wystąpienia skutków naruszenia prawa, które można by usunąć.

⁶¹ Zob. np. W. Siuta, *Wymierzanie przewoźnikowi administracyjnych kar pieniężnych na podstawie ustawy o cudzoziemcach w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego z dnia 7 kwietnia 2017 r.*, *Casus 2018*, nr 1, s. 40.

⁶² A. Cebera, J. G. Firlus [w:] *Kodeks...*, s. 1270 i A. Wróbel [w:] *Komentarz...*, uwaga 12 do art. 189f.

⁶³ I. Weresniak-Masri [w:] *Prawo...*, s. 228.

⁶⁴ Tak np. S. Dudziak, *Zasady...*, s. 29 oraz Ł. Buczek, *Dyrektywy...*, s. 69.

⁶⁵ Tak np. K. Ziemiński, *Próba...*, s. 396 oraz W. Sawczyn [w:] *System...*, s. 412 – obaj autorzy twierdzą, że w przypadku kar kryminalnych pierwszoplanową rolę odgrywa represja, a odnośnie do kar administracyjnych – prewencja. Por. też T. Bąkowski, *Zasady...*, s. 379.

⁶⁶ H. Schwarz, *Prawo...*, s. 302 i 310. Por. również pogląd akcentujący pierwszoplanowość represyjnej funkcji tych opłat – G. Radecki [w:] *Zrównoważony...*, s. 346 oraz [w:] *Gospodarowanie...*, s. 409.

⁶⁷ Por. M. Szwarc, *Łączne...*, s. 51.

⁶⁸ A. Wróbel [w:], *Komentarz...*, uwaga 22 do art. 189f.

IX

Nie można także zastosować art. 189g k.p.a. przewidującego pięcioletnie terminy przedawnienia nałożenia administracyjnej kary pieniężnej (§ 1) i jej egzekucji (§ 1). Ten pierwszy termin wynika już mianowicie z art. 143 ust. 1 p.g.g., tyle że obejmuje wszystkie decyzje wydawane w sprawach określonych działem VII p.g.g., ten drugi z art. 70 § 1 o.p., znajdującego się w jej dziale III, stosowanym na zasadzie odesłania zawartego w art. 142 ust. 1 p.g.g., w którym mowa o przedawnieniu zobowiązania podatkowego. W myśl art. 59 § 1 pkt 9 o.p. skutek przedawnienia zobowiązanie podatkowe wygasa, co uniemożliwia jego egzekucję.

Dział III o.p. reguluje również zagadnienia unormowane w art. 189h-189k k.p.a., tj. przerwanie i zawieszenie biegu terminu przedawnienia (art. 70 § 2-7 o.p.), zaległych należności i odsetek (art. 51 i n. o.p.) oraz ulg w ich spłacie (art. 67a i n. o.p.), co więcej: przyjęte w nim rozwiązania stanowiły wzór podczas tworzenia tych przepisów⁶⁹.

X

W świetle powyższych uwag stwierdzić trzeba, że opłaty podwyższona i dodatkowa są kolejnym przykładem administracyjnych kar pieniężnych, do których przepisy działu IVa k.p.a. znajdą zastosowanie jedynie w wąskim zakresie⁷⁰. Nie modyfikują one istotnie charakteru odpowiedzialności z tytułu opłat, w szczególności nie poprawiają znacząco sytuacji zobowiązanego. Ich znaczenie ogranicza się głównie do wprowadzenia możliwości odstąpienia od nałożenia tych opłat, z której ze względu na przesłanki, jakimi ją obwarowano (i specyfikę opłat), będzie można skorzystać stosunkowo rzadko. Tym samym przepisy te w rozpatrzonym zakresie nie spełniają pokładanych w nich nadziei.

Bibliografia

Adamiak B., Borkowski J., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2019.

Bąkowski T., *Zasady nakładania kary administracyjnej i udzielania ulg w jej wykonaniu według projektu nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2017, tom XXXVII.

Bojanowski E., *Kara administracyjna. Kilka refleksji* [w:] I. Niżnik-Dobosz, W. Jakimowicz, M. Krawczyk (red.), *Fenomen prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa Profesora Jana Zimmermanna*, Warszawa 2019.

⁶⁹ Zob. np. A. Cebera, J.G. Firlus [w:] *Kodeks...*, s. 1310.

⁷⁰ Por. W. Siuta, *Wymierzanie...*, s. 42.

Buczek Ł., *Dyrektywy rozstrzygania zbiegu ocen odpowiedzialności represyjnej w Kodeksie postępowania administracyjnego. Instruktywny zarys problematyki*, „Administracja. Teoria – Dydaktyka – Praktyka” 2017, nr 3.

Czichy K., *O niestosowaniu gwarancji karnych do administracyjnych kar pieniężnych*, „Prokuratura i Prawo” 2017, nr 12.

Dobrowolski G. (red.), *Zrównoważony rozwój jako czynnik determinujący prawne podstawy zarządzania geologicznymi zasobami środowiska*, Katowice 2016.

Dobrowolski G., Lipiński A., Mikosz R., Radecki G., *Gospodarowanie geologicznymi zasobami środowiska w świetle zasady zrównoważonego rozwoju. Zagadnienia prawne*, Katowice 2018

Dudziak S., *Zasady wymiaru administracyjnych kar pieniężnych po nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego*, „Samorząd Terytorialny” 2018, nr 6.

Gregorczyk D., *Administracyjne kary pieniężne w nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego*, [w:] A. Gronkiewicz, A. Ziółkowska (red.), *Nowe instytucje procesowe w postępowaniu administracyjnym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego z dnia 7 kwietnia 2017 roku*, Katowice 2017.

Hauser R., Niewiadomski Z., Wróbel A. (red.), *System prawa administracyjnego. Prawo procesowe administracyjne*, tom 9, Warszawa 2017.

Hauser R., Skoczylas A., *Kwestia stosowania ustawy względniejszej dla sprawcy deliktu administracyjnego na gruncie unormowań Kodeksu postępowania administracyjnego*, [w:] W. Chróścielewski, Z. Kmiecik (red.), *Idea kodyfikacji w nauce prawa administracyjnego procesowego. Księga pamiątkowa Profesora Janusza Borkowskiego*, Warszawa 2018.

Hauser R., Wierzbowski M. (red.), *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2018.

Iżycki P., *Wpływ nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego na instytucję materialnych kar administracyjnych*, „Administracja. Teoria – Dydaktyka – Praktyka” 2017, nr 3.

Jaśkowska M., Wilbrant-Gotowicz M., Wróbel A., *Komentarz aktualizowany do Kodeksu postępowania administracyjnego*, LEX [dostęp: 30.12.2019].

Kędziora R., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2017.

Knysiak-Siudyka H. (red.), *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2019.

Kraczkowski A., Wierzbowski M., *Kilka uwag o administracyjnych karach pieniężnych w ujęciu klasyfikacji postępowań administracyjnych Profesora Janusza Borkowskiego*, [w:] W. Chróścielewski, Z. Kmiecik (red.), *Idea kodyfikacji w nauce prawa administracyjnego procesowego. Księga pamiątkowa Profesora Janusza Borkowskiego*, Warszawa 2018.

Leśkiewicz K., *Administracyjne kary pieniężne związane w wprowadzaniem do obrotu nielegalnie pozyskanego drewna i produktów z drewna*, „Studia Iuridica Agraria” 2017.

Lipiński A., *Prawne podstawy geologii i górnictwa*, Warszawa 2019.

Mikosz R., Radecki G., *Leksykon opłat i kar pieniężnych związanych z korzystaniem ze środowiska*, Wrocław 2010.

Piątek W., *Kodeks postępowania administracyjnego w świetle ustawy nowelizującej z dnia 7 kwietnia 2017 r. – ogólna charakterystyka zmian*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2017, nr 5.

Przybysz P., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2017.

Radecki G., *Postępowania administracyjne w przedmiocie opłat i kar związanych z korzystaniem ze środowiska (zagadnienia wybrane)*, [w:] G. Krawiec (red.), *Aktualne problemy postępowania w administracji publicznej*, Sosnowiec 2013.

Radecki G., *Opłata podwyższona za naruszenie warunków wydobywania piasków i żwirów na własne potrzeby*, [w:] K. Karpius, B. Rakoczy, M. Szalewska (red.), *Prawne aspekty gospodarowania zasobami środowiska. Korzystanie z zasobów środowiska*, Toruń 2014.

Radecki W., *Odpowiedzialność za przestępstwa, wykroczenia i delikty administracyjne w prawie polskim, czeskim i słowacki*, „Prokuratura i Prawo” 2017, nr 10.

Rakoczy B. (red.), *Prawo geologiczne i górnicze. Komentarz*, Warszawa 2015.

Rakoczy B. (red.), *Prawo o odpadach. Wybrane problemy*, Warszawa 2019.

Ruczkowski P., *Wypieranie prawa karnego przez prawo administracyjne a standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, [w:] Z. Duniewska, A. Rabiega-Przyłęcka, M. Stahl (red.), *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, Warszawa – Łódź 2019.

Sadkowski Ł., *Zmiany w Kodeksie postępowania administracyjnego*, Warszawa 2017.

Schwarz H., *Prawo geologiczne i górnicze. Komentarz*, tom II, Wrocław 2016.

Siuta W., *Wymierzanie przewoźnikowi administracyjnych kar pieniężnych na podstawie ustawy o cudzoziemcach w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego z dnia 7 kwietnia 2017 r.*, „Causus” 2018, nr 1.

Staniszewska L., *Dostosowanie administracyjnych kar pieniężnych do wymogów demokratycznego państwa prawnego*, [w:] A. Gronkiewicz, A. Ziółkowska (red.), *Nowe instytucje procesowe w postępowaniu administracyjnym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego z dnia 7 kwietnia 2017 roku*, Katowice 2017.

Stankiewicz R., *Regulacja administracyjnych kar pieniężnych w Kodeksie postępowania administracyjnego po nowelizacji*, „Radca Prawny. Zeszyty Naukowe” 2017, nr 2.

Strączek M., *Kary administracyjne – analiza prawno porównawcza stanu prawnego sprzed i po nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego z 2017 roku*, [w:] A. Gronkiewicz, A. Ziółkowska (red.), *Nowe instytucje procesowe w postępowaniu administracyjnym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania administracyjnego z dnia 7 kwietnia 2017 roku*, Katowice 2017.

Szpyrka M., *Kilka uwag o przedawnieniu kar pieniężnych w prawie energetycznym*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2019, nr 1.

Szwarc M., *Łączne zastosowanie sankcji administracyjnych i karnych w świetle zasady ne bis in idem (uwagi na tle orzecznictwa ETPC)*, „Państwo i Prawo” 2017, nr 12.

Wincenciak M., *Aksjologia sankcji administracyjnej a przedawnienie jej wymierzania lub wykonania*, [w:] J. Zimmermann (red.), *Aksjologia prawa administracyjnego*, tom I, Warszawa 2017.

Zdyb P., *Wymierzanie administracyjnych kar pieniężnych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki w świetle nowelizacji kodeksu postępowania administracyjnego z dnia 7 kwietnia 2017 r.*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2017, nr 6.

Ziemski K., *Próba oceny trafności objęcia Kodeksem postępowania administracyjnego możliwości stosowania sankcji karnych przez administrację*, [w:] W. Chróścielewski, Z. Kmieciak (red.), *Idea kodyfikacji w nauce prawa administracyjnego procesowego. Księga pamiątkowa Profesora Janusza Borkowskiego*, Warszawa 2018.